

Χ. ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΥ

ΕΚΘΕΣΗ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΜΕΣΗΣ & ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ε. ΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πρόλογος

Το μάθημα της έκθεσης έχει δεχθεί πολλές κριτικές -άλλοτε θετικές κι άλλοτε αρνητικές. Παρ' όλα αυτά και παρά τις όποιες αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα, η έκθεση παραμένει ένα από τα πιο σημαντικά μαθήματα και βρίσκεται σταθερά ανάμεσα στα υπό εξέταση μαθήματα για είσοδο των υποψηφίων στα πανεπιστήμια. Πρόκειται για ένα απαιτητικό μάθημα –γι' αυτό και το παρόν βιβλίο επιδιώκει να ανταποκριθεί σε αυτές τις απαιτήσεις και να σταθεί αρωγός στις προσπάθειες των μαθητών για ένταξη στο πανεπιστήμιο της αρεσκείας τους.

Μέσα στα πλαίσια αυτά, το βιβλίο περιλαμβάνει δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος ο μαθητής θα μελετήσει τη θεωρία και θα την εφαρμόσει/ελέγξει στις ασκήσεις που ακολουθούν. Στο δεύτερο μέρος αναλύονται σημαντικές έννοιες και φαινόμενα, ενώ μετά από κάθε σχεδιάγραμμα ακολουθεί το αντίστοιχο κριτήριο, στο οποίο ο μαθητής θα συναντήσει όλους τους τύπους ασκήσεων που προτείνει το υπουργείο, θα εμπλουτίσει τις γνώσεις του αλλά και θα ασκήσει την κριτική του ικανότητα. Και στα δύο μέρη έχουν συμπεριληφθεί και κομμάτια της ύλης περασμένων ετών (Α και Β λυκείου).

Η συγγραφέας.

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	1
Πρόλογος.....	3
Πίνακας Περιεχομένων	v
Κεφάλαιο 1.....	1
Θεωρία.....	1
1.1. Η Παράγραφος	1
1.1.1. Θεωρία	1
1.1.2. Παραδείγματα	4
1.1.3. Άλυτες ασκήσεις	8
1.2. Πειθώ.....	13
1.2.1. Θεωρία	13
1.2.2. Άλυτες ασκήσεις	24
1.3. Δημοσιογραφικά είδη.....	30
1.3.1. Θεωρία	30
1.4. Η γλώσσα της εξουσίας και η γλώσσα της παιδείας.....	46
1.4.1. Θεωρία	46
1.5. Διαβάζω και γράφω.....	48
1.5.1. Θεωρία	48
1.6. Βιογραφικά είδη.....	51
1.6.1. Θεωρία	51
Κεφάλαιο 2.....	59
Θεματικές ενότητες	59
2.1. Παιδεία-εκπαίδευση	59
2.1.1. Θεωρία	59
2.1.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	66
2.2. Ανθρώπινα δικαιώματα.....	69

2.2.1.	Θεωρία	69
2.2.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	72
2.3.	Ανθρωπισμός.....	75
2.3.1.	Θεωρία	75
2.3.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	78
2.4.	Θανατική ποινή	81
2.4.1.	Θεωρία	81
2.4.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	88
2.5.	Πρόσφυγες	91
2.5.1.	Θεωρία	91
2.5.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	95
2.6.	Η θέση της γυναίκας	98
2.6.1.	Θεωρία	98
2.6.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	102
2.7.	Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑμΕΑ).....	104
2.7.1.	Θεωρία	104
2.7.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	108
2.8.	Διαφήμιση	110
2.8.1.	Θεωρία	110
2.8.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	114
2.8.	Καταναλωτισμός.....	116
2.8.1.	Θεωρία	116
2.8.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	119
2.9.	Επιστήμη	122
2.9.1.	Θεωρία	122
2.9.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	127
2.10.	Κλωνοποίηση	131
2.10.1.	Θεωρία	131
2.10.2.	Κριτήριο Αξιολόγησης.....	134
2.11.	Πνευματικοί άνθρωποι.....	137
2.11.1.	Θεωρία	137
2.11.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	140
2.12.	Τεχνολογία -τεχνικός πολιτισμός- τεχνική πρόοδος.....	142
2.12.1.	Θεωρία	142
2.12.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	147
2.13.	Δημοκρατία	151

2.13.1. Θεωρία	151
2.14. Πληροφορική	156
2.14.1. Θεωρία	156
2.14.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	159
2.15. Παράδοση.....	162
2.15.1. Θεωρία	162
2.15.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	166
2.16. Παγκοσμιοποίηση	169
2.16.1. Θεωρία	169
2.16.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	171
2.17. Ευρωπαϊκή Ένωση	174
2.17.1. Θεωρία	174
2.17.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	177
2.18. Φυσικό περιβάλλον- Οικολογικό ζήτημα	180
2.18.1. Θεωρία	180
2.18.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	185
2.19. Αστυφιλία.....	188
2.19.1. Θεωρία	188
2.19.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	191
2.20. Τουρισμός	195
2.20.1. Θεωρία	195
2.20.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	198
2.21. Οι Έλληνες και τα μουσεία	200
2.21.1. Κριτήριο αξιολόγησης.....	200
2.22. Εθνικισμός.....	204
2.22.1. Θεωρία	204
2.22.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	208
2.23. Μεσσιανισμός	211
2.23.1. Θεωρία	211
2.23.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	213
2.24. Λαϊκισμός.....	216
2.24.1. Θεωρία	216
2.24.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	218
2.25. Μαζοποίηση	221
2.25.1. Θεωρία	221
2.25.2. Κριτήριο αξιολόγησης.....	224

2.26.	Προπαγάνδα	227
2.26.1.	Θεωρία	227
2.26.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	230
2.27.	Βία και εγκληματικότητα	232
2.27.1.	Θεωρία	232
2.27.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	233
2.28.	Πόλεμος-Ειρήνη.....	236
2.28.1.	Θεωρία	236
2.28.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	239
2.29.	Κοινωνικοποίηση	242
2.29.1.	Θεωρία	242
2.29.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	245
2.30.	Αθλητισμός	247
2.30.1.	Θεωρία	247
2.30.2.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	250
2.31.	Εργασία-επάγγελμα-εξειδίκευση	254
2.31.1.	Θεωρία	254
2.31.2.	Κριτήριο αξιολόγησης στην εργασία	258
2.32.	Η σημασία και ο ρόλος του εθελοντισμού	261
2.32.1.	Κριτήριο αξιολόγησης.....	261
2.33.	Άγχος.....	264
2.33.1.	Θεωρία	264
2.34.	Άλλοτρώωση.....	266
2.34.1.	Θεωρία	266
2.35.	Αμφισβήτηση - Αμφιβολία	268
2.35.1.	Θεωρία	268
2.36.	Εγωισμός– Ατομισμός.....	272
2.36.1.	Θεωρία	272
2.37.	Οργάνωση	274
2.37.1.	Θεωρία	274
2.38.	Φανατισμός	276
2.38.1.	Θεωρία	276
2.38.2.	Η ανατομία του φονταμενταλισμού	279

Κεφάλαιο 3.....283

Γλωσσικές παρατηρήσεις 283

3.1.1.	Λόγιες λέξεις που συναντώνται σε δοκίμια	283
--------	--	-----

3.1.2. Ορθογραφικά λάθη (γραμματικής)	289
3.1.4. Γλωσσικές Ασκήσεις.....	293
Κεφάλαιο 4.....	333
Κριτήρια αξιολόγησης	333
Βιβλιογραφία	348

Κεφάλαιο 1

Θεωρία

1.1. Η Παράγραφος

1.1.1. Θεωρία

Η δομή της παραγράφου (δομικά μέρη)

Θεματική περίοδος:

Πρόκειται για την πρόταση της παραγράφου (συνήθως είναι η πρώτη) που περιλαμβάνει το θέμα, την κεντρική ιδέα της παραγράφου. Μπορεί όμως να είναι και η δεύτερη όταν η πρώτη είναι μεταβατική. Επίσης είναι πιθανό και να μην υπάρχει.

Σχόλια / λεπτομέρειες

Τα στοιχεία αυτά αναλύουν/ αποδεικνύουν την κεντρική ιδέα. Διακρίνονται σε κύριες/ βασικές και δευτερεύουσες υποστηρικτικές λεπτομέρειες. Οι βασικές παρέχουν τις πιο σημαντικές πληροφορίες/αποδείξεις/επιχειρήματα για να στηριχθεί αυτό που αναφέρθηκε στη θεματική περίοδο. Οι δευτερεύουσες αποτελούν συμπληρωματικά νοήματα που διευκρινίζουν τις βασικές.

Κατακλείδα

Είναι η πρόταση με την οποία κλείνει η παράγραφος. Ο ρόλος της είναι να συνοψίζει ή να επιβεβαιώνει ό,τι έχει ειπωθεί στην παράγραφο. Μπορεί να αποτελεί μετάβαση για την επόμενη παράγραφο. Δεν υπάρχει πάντα.

1.1.2. Παραδείγματα

Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Με παραδείγματα

Συχνά η θεματική πρόταση όπου περιέχεται η κύρια ιδέα που θέλουμε να αναπτύξουμε διασαφηνίζεται και αποδεικνύεται με συγκεκριμένα παραδείγματα.

Π.χ. «Όσο πιο κοντά μας διαδραματίζεται ένα γεγονός τόσο πιο ενδιαφέρον είναι. Για την αθηναϊκή εφημερίδα η διακοπή του ρεύματος στην Αθήνα μπορεί να είναι πρώτη είδηση, για τους Times της Νέας Υόρκης, όμως, δεν είναι ούτε μονόστηλο. Οι δέκα πρόσκοποι που χάθηκαν στην Πάρνηθα είναι για μας σπουδαίο θέμα, ενώ η είδηση για τους εκατό Ινδούς που χάθηκαν στα Ιμαλία πάει κατευθείαν στο καλάθι».

Με σύγκριση - αντίθεση

Στη θεματική περίοδο αναγνωρίζεται η ομοιότητα ή η αντίθεση που υπάρχει ανάμεσα στα συγκρινόμενα μέλη, ενώ στις λεπτομέρειες αναπτύσσονται τα σημεία εκείνα στα οποία μοιάζουν ή διαφέρουν τα συγκρινόμενα μέλη.

Π.χ. «Ένα χάσμα χωρίζει το Σωκράτη από τους σοφιστές. Ο Σωκράτης ζήτησε τη μία και καθολική έννοια, τη μία και καθολική αλήθεια, ενώ οι σοφιστές υποστήριζαν ότι η αλήθεια είναι υποκειμενική. Επίσης και στον τρόπο ζωής υπάρχει ριζική αντίθεση μεταξύ σοφιστών και Σωκράτη. Οι σοφιστές ήταν έμποροι γνώσεων, ενώ ο Σωκράτης ένας άμισθος δάσκαλος και ερευνητής της αλήθειας. Το μόνο κοινό ανάμεσά τους ήταν ότι και αυτός και εκείνοι διαπίστωσαν ότι η παραδεδομένη μόρφωση και παιδεία δεν ήταν αρκετή για την εποχή τους...».

Με αιτιολόγηση

Πολλές φορές οι θεματικές προτάσεις των παραγράφων μας είναι κρίσεις, των οποίων η ισχύς χρειάζεται να αποδειχτεί με αιτιολόγηση.

Π.χ. «Γι' αυτό ακριβώς αγαπώ τη δημοσιογραφία. Και γι' αυτό φοβάμαι τη δημοσιογραφία. Ποιο άλλο επάγγελμα σου επιτρέπει να γράφεις την ιστορία την ίδια ακριβώς στιγμή που πραγματώνεται και να είσαι ταυτόχρονα και αυτόπτης μάρτυρας; Η δημοσιογραφία είναι εκπληκτικό και τρομακτικό προνόμιο. Δεν είναι συμπτωματικό γεγονός ότι, αν έχεις επίγνωση του λειτουργημάτων σου, σε βασανίζουν άπειρα συμπλέγματα ανεπάρκειας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι, κάθε φορά που ζω ένα συνταρακτικό περιστατικό ή που έχω μια σημαντική συνάντηση, με πιάνει κάτι σαν αγωνία, ένας φόβος μήπως τα μάτια μου δεν είναι αρκετά, μήπως τ'

Παράγραφος με συνδυασμό μεθόδων

Τα σημάδια αναγνώρισης των άλλων ειδών παραγράφων.

1.1.3. Άλυτες ασκήσεις

1. Να βρεθούν τα δομικά μέρη των παρακάτω παραγράφων, καθώς και οι τρόποι με τους οποίους αυτές αναπτύσσονται:

- ✓ Όταν μιλούμε για τον ελεύθερο χρόνο των νέων εννοούμε τη χρονική διάρκεια εκτός του ωραρίου εργασίας και σχολείου. Γενικά στον ελεύθερο χρόνο περιλαμβάνονται οι καθημερινές ελεύθερες ώρες των εργασιμων ημερών, οι εορτές, οι διακοπές και τα Σαββατοκύριακα.
- ✓ Ο αναλφαβητισμός διακρίνεται σε απόλυτο, γενικό ή οργανικό και σε λειτουργικό. Στην πρώτη περίπτωση, έχουμε ολοκληρωτική άγνοια γραφής και ανάγνωσης. Από την άλλη, ο λειτουργικός αναλφαβητισμός αναφέρεται σε μια απουσία κοινωνικών γνώσεων. Το άτομο αδυνατεί να διαχειριστεί τον εαυτό του μέσα στην κοινωνία που ζει. Ο όρος «υποεκπαίδευση» συγγενεύει ερμηνευτικά με τον λειτουργικό αναλφαβητισμό.
- ✓ Το είδωλο στην αρχαία γλώσσα είχε τη σημασία του ομοιώματος και της απεικόνισης ψευδών πραγμάτων και δήλωνε οποιοδήποτε ομοίωμα ή όργανο λατρείας που αναφέρονταν σε ψεύτικους θεούς. Σήμερα, μεταφορικά, δηλώνει το πρόσωπο που για διάφορους λόγους γίνεται αντικείμενο υπερβολικής αγάπης και εκδηλώσεων λατρείας από θεατές και οπαδούς. Σε κάθε περίπτωση λοιπόν το είδωλο είναι κάτι το ψεύτικο, το μη πραγματικό.
- ✓ Από τα επαγγέλματα που τότε μας τραβούσαν, σχεδόν κανένα δεν έχει σήμερα κύρος και αίγλη. Οι πλούσιοι, βέβαια, δεν είναι πια οι αυτοδημιούργητοι, οι Ωνάσηδες, οι ευεργέτες. Είναι εκμεταλλευτές και παράσιτα, που οφείλουν να ντρέπονται για τα λεφτά τους (και δεν δικαιούνται και να τα χαρούν). Οι πολιτικοί είναι πρόσωπα εντελώς αναξιόπιστα (βλ. σφυγμομέτρηση “Κλικ” Ιουλίου: μόνο 3% των πολιτικών λέει την αλήθεια!). Τα γαλόνια έχασαν τη λάμψη τους και, σίγουρα, δεν υπάρχει σήμερα πρόσωπο πιο θλιβερό από έναν καθηγητή ανώτατης σχολής.

μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη της αυτοπειθαρχίας ενθαρρύνοντας τα παιδιά να αποκτήσουν καλές συνήθειες. Και αντί να τους παρέχουν διαρκή και επομένως ανούσιο έπαινο, θα πρέπει να ενθαρρύνουν τα πραγματικά επιτεύγματα.

2. Κείμενο 1 – Η πειθώ στον επιστημονικό λόγο

Εγκέφαλος: «το απόλυτο μηχανήμα»

Το τελειότερο όργανο που γνωρίζουμε σε ολόκληρο το Σύμπαν είναι τα 1.200 γραμμάρια της πολτώδους ουσίας η οποία βρίσκεται στριμωγμένη ανάμεσα στα οστά του κρανίου μας. Χρειάστηκαν κάπου 4,5 δισεκατομμύρια χρόνια και συνάψεις περίπου 100 δισεκατομμυρίων νευρικών κυττάρων για να φθάσουμε σήμερα στο σημείο να αναρωτιόμαστε τι είναι συνείδηση, πώς σκεφτόμαστε, πώς λειτουργεί η μνήμη, πού και με ποιον τρόπο αποθηκεύονται οι τόσες εικόνες και οι ήχοι που πλημμυρίζουν τη ζωή μας. Τέλος, χρειάστηκαν όλα αυτά για να θέσουμε ίσως το πιο παράδοξο υπαρξιακό ερώτημα στον εαυτό μας: μπορούμε να ερμηνεύσουμε το μυαλό μας χρησιμοποιώντας το ίδιο το μυαλό μας; Είναι δυνατόν το υποκείμενο αυτής της διαδικασίας να αποτελεί ταυτόχρονα και το αντικείμενό της;

Είναι, απαντάει ο Δημήτρης Νανόπουλος που πιστεύει ότι στον επόμενο αιώνα θα κατανοήσουμε τις λειτουργίες του εγκεφάλου. Τα τελευταία πέντε χρόνια η δουλειά του γνωστού καθηγητή Θεωρητικής Φυσικής στο Πανεπιστήμιο του Τέξας και ακαδημαϊκού έχει επικεντρωθεί στη λειτουργία του εγκεφάλου και ειδικότερα στον μηχανισμό της μνήμης.

«Αυτό που μας διαφοροποιεί από τα ζώα - λέει- είναι η μνήμη. Χωρίς τη μνήμη δεν θα υπήρχε πολιτισμός. Γενικά ξέρουμε πώς λειτουργεί ο μηχανισμός της. Εκείνο όμως που δεν ξέραμε ως τώρα είναι ποια φυσική διεργασία συντελείται μέσα στον εγκέφαλο. Με άλλα λόγια, ξέρουμε ότι για να έχουμε μνήμη είναι σαν να γυρίζουμε προς τα πίσω (rewind) κάποια ταινία, αλλά δεν ξέρουμε ακριβώς πώς αυτή η ταινία γυρίζει προς τα πίσω.»

Η βασική σκέψη πάνω στην οποία στηρίζει το θεωρητικό του μοντέλο ο κ. Νανόπουλος είναι η εξής: οτιδήποτε μπαίνει στο μυαλό μας με τη μορφή εξωτερικού σήματος κάπου εγγράφεται. Είναι το έγγραμμα των νευροβιολόγων. Για να εγγραφεί όμως κάποιο έγγραμμα κάτι θα πρέπει να αλλάζει φυσικά και δομικά τον εγκέφαλό μας. Αυτές ακριβώς τις φυσικοχημικές αλλαγές του εγκεφάλου προσπαθούν να εντοπίσουν ο κ. Νανόπουλος και οι συνεργάτες του. Πρόκειται βασικά για μια

φυσικοχημική αποκωδικοποίηση της λειτουργίας της μνήμης. Αυτές τις αλλαγές τις έχουν εντοπίσει στα βασικά συστατικά του κυτταροσκελετού του εγκεφάλου, γνωστά ως MicroTubules. Τα MTs είναι κυλινδρικά μικροσωληνίδια που έχει αποδειχθεί ότι είναι δομές διάδοσης πληροφορίας. Μεταξύ τους συνδέονται με κόμβους όπως τα σύρματα ενός πλέγματος, με τη διαφορά ότι αυτοί οι κόμβοι αλλάζουν συνεχώς θέση δημιουργώντας νέες δομές και άρα σκέψη.

«Μπορούμε να παρομοιάσουμε τα μικροσωληνίδια με τις χορδές μιας κιθάρας. Κάθε φορά η νότα που ακούς εξαρτάται από τη θέση στην οποία θα έχεις βάλει τα δάκτυλά σου. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τα μικροσωληνίδια. Η πληροφορία που θα μεταδοθεί είναι διαφορετική αν η θέση των κόμβων είναι στη μια ή την άλλη θέση. Έτσι κάθε διάταξη αυτών των κόμβων πάνω στο πλέγμα των μικροσωληνιδίων αντιστοιχεί σε συγκεκριμένη πληροφορία. Η διάταξη αυτή αποκτά δομή και παραμένει εκεί ως "μνήμη". Η συγκεκριμένη αυτή μνήμη ανακαλείται κάθε φορά που έρχεται από έξω παρόμοιο σήμα, όχι αναγκαστικά ίδιο. Για να ανακαλέσει μια μνήμη ο ανθρώπινος εγκέφαλος του αρκούν λίγες πληροφορίες και αυτή είναι η διαφορά του από τους υπολογιστές. Λ.χ., αν σε δω από μακριά, ακόμη και αν δεν σε διακρίνω καλά, ο εγκέφαλός μου χρειάζεται λίγες πληροφορίες για να σε αναγνωρίσει. Ένας υπολογιστής χρειάζεται να "δει" και την τελευταία παραμικρή λεπτομέρεια για να σε αναγνωρίσει.»

(Άρθρο, συντομευμένο και ελαφρά διασκευασμένο, του ν. Γιώτη με τίτλο «Εγκέφαλος: το απόλυτο μηχάνημα», στην εφημερίδα «Το Βήμα», 23/05/99)

Ερωτήσεις

1. Ο λόγος στο ανωτέρω κείμενο είναι κυρίως περιγραφικός, ερμηνευτικός ή αποδεικτικός; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
2. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο λόγος είναι κυρίως περιγραφικός, ερμηνευτικός ή αποδεικτικός; Στην απάντησή σας να συνυπολογίσετε τι είδος και τον σκοπό του κειμένου, το θέμα του, τον τίτλο του, καθώς και το είδος της ερευνητικής δραστηριότητας του επιστήμονα.
3. Να σημειώσετε τις ειδικές λέξεις (ειδικό λεξιλόγιο) που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας.
4. Ποιο είναι το βασικό ερώτημα που απασχολεί τον επιστήμονα στο ανωτέρω κείμενο;

Κεφάλαιο 2

Θεματικές ενότητες

2.1. Παιδεία-εκπαίδευση

2.1.1. Θεωρία

Ορισμός

Παιδεία είναι η συστηματική παροχή γνώσεων, η διαδικασία αγωγής που στοχεύει στην άνοδο του πνευματικού επιπέδου κάποιου.

Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Γ. Μπαμπινιώτη. Κέντρο Λεξικολογίας. Αθήνα 2002.

Διάκριση από τον όρο «εκπαίδευση»

Εκπαίδευση είναι η καλλιέργεια, με συστηματική διδασκαλία και άσκηση σε ειδικά ιδρύματα (σχολεία κτλ) των διανοητικών και σωματικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των ατόμων, κυρίως των παιδιών και των νέων, για να μπορέσουν να ασκήσουν κάποιες επαγγελματικές ή άλλες δραστηριότητες. [*Λεξικό Τριανταφυλλίδης On-line*]

Ιστορική αναδρομή

Στην αρχαία Ελλάδα οι στόχοι της εκπαίδευσης διέφεραν από πόλη σε πόλη. Έτσι, ενώ στη Σπάρτη προτεραιότητα είχε η άσκηση του σώματος, στην Αθήνα βασική επιδίωξη ήταν η ισόρροπη ανάπτυξη πνεύματος και σώματος. Και στις δυο περιπτώσεις οι μαθητές διδάσκονταν ανάγνωση, γραφή, αριθμητική, μουσική και χορό, ενώ στην Αθήνα το παιδί μάθαινε επιπλέον ζωγραφική, χειροτεχνία και

2.1.2. Κριτήριο αξιολόγησης

Αγράμματοι πτυχιούχοι

Το μεγαλύτερο πρόβλημα της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης είναι ο υπερβολικός αριθμός φοιτητών, σε σχέση τόσο με τις δυνατότητες υποδοχής τους εκ μέρους των ΑΕΙ όσο και με τις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας σε πτυχιούχους. Τούτο συνεπάγεται ότι οι φοιτητές έχουν μειωμένα κίνητρα να ασχοληθούν εντατικά με τις σπουδές τους, αφού γνωρίζουν εκ των προτέρων ότι το πτυχίο (και πολύ περισσότερο ο βαθμός του) αποτελεί περιορισμένης αξίας «ανταγωνιστικό πλεονέκτημα» για τη μετέπειτα επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Η κατάσταση επιδεινώνεται εξαιτίας της χαρακτηριστικής χαλαρότητας των διατάξεων των σχετικών με τις εξετάσεις και τη διάρκεια των σπουδών. Απεριόριστη διάρκεια σπουδών και απεριόριστη ευχέρεια επανάληψης εξετάσεων στο ίδιο μάθημα, όπως ισχύει στην Ελλάδα, δεν συνιστούν μόνο παγκόσμια πρωτοτυπία αλλά και συνταγή για την εξασφάλιση τελικά σημαντικού ποσοστού αγράμματων πτυχιούχων.

Έλλειψη κινήτρων παρατηρείται όμως και ως προς το διδακτικό-ερευνητικό προσωπικό, το οποίο είναι από τα χειρότερα αμειβόμενα στον ευρωπαϊκό χώρο, ακόμη και σε σύγκριση με κράτη κοντά στο βιοτικό επίπεδο της Ελλάδας (π.χ., Κύπρος). Είναι άρα αναμενόμενο πολλά από τα μέλη του να στρέφονται και προς άλλες, παράπλευρες δραστηριότητες. Και εδώ εξάλλου τα πράγματα χειροτερεύουν εξαιτίας των νομοθετικών ρυθμίσεων για την επιλογή και εξέλιξη του προσωπικού αυτού, που δεν διασφαλίζουν την αξιοκρατία αλλά αντίθετα προωθούν τον συντεχνιασμό και/ή τον φατριασμό. Τα εκλεκτορικά σώματα συνήθως αποτελούνται από μέλη του ίδιου πανεπιστημιακού τμήματος, τα περισσότερα με μικρή ή ελάχιστη σχέση με το γνωστικό αντικείμενο για το οποίο λαμβάνει χώρα η εκάστοτε κρίση. Έτσι συχνά οι εκλέκτορες έχουν καλύτερη γνώση για το πρόσωπο παρά για το έργο των υποψηφίων, με ό, τι συνεπάγεται τούτο.

Η λύση πάντως δεν είναι η κατάργηση της «εξέλιξης» των πανεπιστημιακών προς τις ανώτερες βαθμίδες, με την επιστροφή στο οιονεί φεουδαρχικό σύστημα της μιας και μόνης καθηγητικής έδρας, όπως φημολογείται ότι θα συμβεί. Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε στην εξάλειψη του μοναδικού ουσιαστικά κινήτρου επιστημονικής έρευνας για το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού και άρα στην περαιτέρω υποβάθμιση των πανεπιστημίων μας. Η λύση είναι η συγκρότηση εκλεκτορικών σωμάτων από ειδικούς, προερχόμενους από πλειάδα πανεπιστημιακών τμημάτων, στη βάση προκαθορισμένων

και διαφανών κριτηρίων, και παράλληλα η καθιέρωση συστήματος διαρκούς αξιολόγησης κάθε διδάσκοντα, ενδεχομένως σε κάποια συσχέτιση και με τις αποδοχές του.

Ειδικότερο πρόβλημα αποτελεί η δωρεάν διανομή συγγραμμάτων, και μάλιστα ενός σε κάθε μάθημα, το οποίο συνήθως καλούνται να απομνημονεύσουν οι φοιτητές χωρίς περιθώρια κριτικής σκέψης. Ούτε και εδώ όμως η φημολογούμενη κατάργηση των διανομών και η παραπομπή των φοιτητών στις, έτσι ή αλλιώς ανεπαρκείς σε χώρους και υποδομές, πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες αποτελεί λύση. Τούτο θα κατέληγε απλώς και μόνο στην περίπου αναγκαστική αγορά τού ως τώρα διανεμόμενου συγγράμματος, σε βάρος της «δωρεάν» παιδείας. Αντίθετα, θα έπρεπε το εξεταστικό σύστημα να οργανωθεί (ενδεχομένως σε συνεργασία όλων των ομοειδών πανεπιστημιακών τμημάτων) έτσι, ώστε τα θέματα να μπορούν να απαντηθούν από περισσότερα του ενός συγγράμματα και να χορηγούνται δωρεάν από το κράτος δελτία αγοράς βιβλίων στους φοιτητές, ώστε οι τελευταίοι να έχουν τη δυνατότητα επιλογής.

Κ. Χρυσόγονος¹ (29-1-2006, το Βήμα)

Ερωτήσεις

1. Να παρουσιάσετε στην τάξη σας την περίληψη του παραπάνω κειμένου (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

2. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω χωρίου του κειμένου: «Η κατάσταση επιδεινώνεται... αγράμματων πτυχιούχων».

Μονάδες 10

3. α. «Το μεγαλύτερο πρόβλημα... αγράμματων πτυχιούχων»: με ποια μέθοδο αναπτύσσεται η συγκεκριμένη παράγραφος;

Μονάδες 4

- β. Να βρεθούν τα δομικά μέρη της δεύτερης και τρίτης παραγράφου του κειμένου.

Μονάδες 3

¹ Ο κ. Κώστας Χ. Χρυσόγονος είναι καθηγητής της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

2.5. Πρόσφυγες

2.5.1. Θεωρία

«Ποιους θα μπορούσε να βρει κανείς περισσότερο δυστυχισμένους από ‘μας που, μέσα σε μια μέρα, χάσαμε και την πατρίδα μας και τη γη μας και την περιουσία μας και τώρα στερημένοι από όλα τα απαραίτητα, πλανιόμαστε εδώ και κει σα ζητιάνοι, μην ξέροντας που να στραφούμε και υποφέροντας σε όποιο μέρος κι αν καταφύγουμε, γιατί, αν βρούμε εκεί δυστυχισμένους ανθρώπους, πονάμε, αφού αναγκαστικά, εκτός από τις δίκες μας συμφορές μετέχουμε και στων άλλων τις λύπες. Κι αν πάλι βρεθούμε ανάμεσα σε ευτυχισμένους, πονάμε πιο πολύ όχι επειδή φθονούμε τα πλούτη τους, αλλά επειδή, μπροστά στην ευτυχία τους νιώθουμε πιο βαθιά τη δική μας κακοπάθεια, εξαιτίας της οποίας δεν περνάμε ούτε μια μέρα αδάκρυτοι, μόνο πενθούμε καθημερινά κι αδιάκοπα τον χαμό της πατρίδος μας και θρηνούμε για την καταστροφή που μας βρήκε.

Αληθινά, τι νομίζετε πως νιώθουμε βλέποντας τους γονείς μας να ζουν άθλια γερατειά και τα παιδιά μας να ανατρέφονται, όχι όπως εμείς είχαμε ελπίσει παρά άλλα να καταντάνε δούλοι εξ’ αιτίας μικροδανείων, αλλά να μπαίνουν υπηρέτες, και αλλά να παλεύουν για τον επιούσιο όπως μπορούν, με τρόπο που δεν ταιριάζει ούτε στα έργα των προγόνων τους, ούτε στην ηλικία τους, ούτε στην δική μας περηφάνια. Και το πιο σπαρακτικό απ’ όλα, να βλέπεις να χωρίζονται όχι μόνο πολίτες από συμπολίτες, αλλά και γυναίκες από τους άντρες τους και θυγατέρες από τις μητέρες τους και όλοι οι συγγενικοί δεσμοί να διαλύονται, όπως έγινε με πολλούς συντοπίτες μας εξ’ αιτίας της κατάρας που μας βρήκε, γιατί αφού χάθηκε η κοινή ζωή μας ο καθένας δε στηρίζει πια τις ελπίδες του παρά στον εαυτό του μονάχα.

Και βέβαια, δεν ξαστοχάτε- νομίζουμε-και τις άλλες ντροπές και ταπεινώσεις που φέρνει η φτώχεια και η προσφυγιά, και που εμείς τις νιώθουμε πιο βαριά στην ψυχή μας από τους άλλους, αλλά δεν τις ξεστομίζουμε, επειδή ντρεπόμαστε να τις συζητάμε μια - μια τις δυστυχίες μας.» (απόσπασμα από «Πλαταϊκό» λόγο που ο Ισοκράτης έγραψε για να τον εκφωνήσουν οι Πλαταιείς στην αθηναϊκή Εκκλησία του Δήμου, μετά την καταστροφή της πόλης τους από τους Θηβαίους το 374π.Χ).

Ορισμός:

Πρόσφυγας είναι το πρόσωπο που υποχρεώνεται, από πιεστικές καταστάσεις, να εγκαταλείψει τον τόπο της διαμονής του και να καταφύγει αλλού.

Διαχωρισμός από τον μετανάστη: μετανάστης είναι το πρόσωπο που μετοίκισε (με δική του επιθυμία σε ξένη χώρα). (και οι δυο ορισμοί έχουν ληφθεί από το «Μείζον Ελληνικό Λεξικό» των Τεγόπουλου- Φυτράκη)

Ιστορική αναδρομή

Δυστυχώς η προσφυγιά και η ανθρώπινη ιστορία είναι δυο έννοιες απόλυτα συνυφασμένες. Η ιστορία έχει να επιδείξει πολλά τέτοια παραδείγματα μεμονωμένων ανθρώπων ή μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων που πήραν τον δρόμο της προσφυγιάς είτε λόγω ενός εμφύλιου (π.χ. ο εμφύλιος στην πρώην Γιουγκοσλαβία, στη Ρουάντα, στην Σομαλία) είτε εξαιτίας δύσκολων οικονομικών συνθηκών (οικονομικοί πρόσφυγες) είτε λόγω επιβολής αυταρχικού καθεστώτος (πχ στην χιτλερική Γερμανία, τη φασιστική Ιταλία)

Προβλήματα που προκαλούνται

A. Για τους πρόσφυγες

1. Πολλοί πρόσφυγες δεν κατορθώνουν να φτάσουν στην χώρα υποδοχής καθώς είτε συλλαμβάνονται πριν προλάβουν να περάσουν τα σύνορα είτε πεθαίνουν από τις κακουχίες.
2. Συχνά οι πρόσφυγες στις χώρες υποδοχής πέφτουν θύματα ρατσιστικών αντιλήψεων ή πρακτικών επειδή ο ερχομός τους συνδέεται με την άνοδο των δεικτών εγκληματικότητας, βίας και ανεργίας.
3. Αντιμετωπίζουν οικονομική δυσπραγία: στις χώρες υποδοχής η ανεύρεση εργασίας δεν είναι εύκολη, γι' αυτό οι πρόσφυγες δύναται να δουλέψουν ακόμη και χωρίς ασφάλεια ή με πολύ χαμηλό ημερομίσθιο
4. Οι πρόσφυγες φτάνουν σε ψυχολογικά αδιέξοδα: εκτός από τον ξεριζωμό , που ούτως ή άλλως αποτελεί μια οδυνηρή εμπειρία, έχουν να αντιμετωπίσουν και τον φόβο που νιώθουν για τους ξένους ανθρώπους με τους οποίους πρέπει τώρα να συμβιώσουν, αλλά την καχυποψία των άλλων προς αυτούς.
5. Αντιμετωπίζουν προβλήματα στέγασης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.
6. Η προσαρμογή τους κάθε άλλο παρά εύκολη είναι καθώς πρέπει να αφομοιώσουν την γλωσσά, τα ήθη , τα έθιμα και την νοοτροπία της χώρας υποδοχής.

Προσέγγιση της παράδοσης

Συνήθης στάση

1. ΘΕΟΠΟΙΗΣΗ : ο σύγχρονος άνθρωπος θεοποιεί την παράδοση με αποτέλεσμα να απορρίπτει καθετί νεωτεριστικό (στην πολιτική, την επιστήμη, την τέχνη κτλ). Αντ' αυτού προτιμά να αναβιώσει στοιχεία προχωρημένα (όπως έγινε με το γλωσσικό ζήτημα). (προγονοπληξία)
2. ΑΠΟΡΡΙΨΗ: ο σύγχρονος άνθρωπος αδιαφορεί για την παράδοση, την αγνοεί ή δεν τη σέβεται, και δέχεται άκριτα οτιδήποτε «μοντέρνο»

Αιτίες της απόρριψης

- Τα πρότυπα που προβάλλουν τα ΜΜΕ
- Η ξενομανία
- Η παιδεία που δε φέρνει τον άνθρωπο σε επαφή με την παράδοση
- Η παγκοσμιοποίηση
- Ο υλιστικός ευδαιμονισμός της κοινωνίας, στον οποίο φυσικά δεν μπορούν να βρουν καμία θέση οι παραδοσιακές αρχές κι αξίες.
- Η ηθική κατάπτωση και η αναδιάρθρωση του αξιακού του συστήματος
- Η μαζοποίηση

Συνέπειες της απόρριψης της παράδοσης

«Σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν είναι σαν να σβήνεις κι ένα αντίστοιχο κομμάτι από το μέλλον» [Γιώργος Σεφέρης].

- Απώλεια εθνικής ταυτότητας-συνείδησης. Κίνδυνος για πολιτιστική αφομοίωση
- Απώλεια ενός πολύ σημαντικού συνδετικού κρίκου της κοινωνίας.

Τομείς κρίσης της παράδοσης

- ❖ Έχουν διαρραγεί οι δεσμοί μεταξύ των μελών της οικογένειας (αύξηση αριθμού διαζυγίων, εγκατάλειψη συζυγικής στέγης κ.τ.λ.)

Κεφάλαιο 3

Γλωσσικές παρατηρήσεις

3.1.1. Λόγιες λέξεις που συναντώνται σε δοκίμια

αγελαίος : ο της αγέλης, ο κοινός

άγρα : το κυνήγι, η θήρα.

αδιάλειπτος : συνεχής

άεναος : συνεχής, αιώνιος.

άτεγκτος : σκληρός, αμείλικτος.

αδαής : άπειρος, αυτός που έχει άγνοια.

άδηλος : ασαφής, άγνωστος, ο μη φανερός.

αδημονία : στενοχώρια, αγωνία, θλίψη.

αδήριτος : ακαταμάχητος.

αδιαφιλονίκητος : αδιαμφισβήτητος.

άδυτο : το μέρος που δεν επιτρέπεται η διείσδυση.

αήθης : ασυνήθης, παράδοξος.

αθυροστομία : αναιδής και χωρίς προσχήματα ομιλία.

άμουσος : αυτός που δεν γνωρίζει μουσική, ο ανάρμοστος.

ακροθιγώς : επιπόλαια.

αναδύεται : ξεπροβάλλει (π.χ. το εξής φαινόμενο).

αναφύεται : ξεφυτρώνει, παρουσιάζεται (π.χ. το πρόβλημα).

αλκή : δύναμη.

αλώβητος : ακέραιος, αβλαβής.

αμβλύνω : αδυνατίζω, εξασθενίζω.

άμεμπτος : άψογος.

3.1.2. Ορθογραφικά λάθη (γραμματικής)

Ομώνυμα / ομόηχα

δανεικός (π.χ. δανεικά χρήματα)	ότι (ειδικός σύνδεσμος, νομίζω ότι έφυγε)
δανικός (π.χ. δανικής προέλευσης)	ό,τι (αναφορική αντωνυμία, πες ό,τι θέλεις)
διάλυμα (διάλυμα φαρμάκου)	
διάλειμμα (σχολικό διάλειμμα)	παραλείφθηκε (έγινε παράλειψη, παραλείπω)
δηκτικός (ειρωνικός)	παραλήφθηκε (έγινε
δεικτικός (επι – δεικτικός)	παραλαβή, παραλαμβάνω)
έκκληση (κάνω έκκληση στο πανελλήνιο)	πια (επίρρημα, δεν αντέχω πια!)
έκλυση (υπάρχει έκλυση ηθών)	ποια (αντωνυμία, ποια είσαι;)
εφορία (ανήκω στην Α εφορία Κιάτου)	πιο (επίρρημα, πιο πολύ)
ευφορία (ευφορία της γης)	ποιο (αντωνυμία, ποιο από τα δύο)
υιός (υιοθεσία)	πολύ (ουδέτερο ή επίρρημα)
ιός (ιός ασιατικής γρίπης)	πολλή (θηλυκό)
κήτος (θαλάσσιο κήτος)	που (αναφορικό, αυτό που έλεγες)
κύτος (το κύτος : το αμπάρι του καραβιού)	πού (ερωτηματικό, που πήγες; που να στα λέω ...)
κλίση (έχω κλίση στη μουσική)	πως (ειδικός σύνδεσμος, έλεγε πως θα φύγει)
κλήση (δικαστική κλήση)	πώς (ερωτηματικό, πώς σε λένε)
κόμμα (το κόμμα των Φιλελευθέρων)	στίχος (ποιητικοί στίχοι)
κώμα (ο άρρωστος έπεσε σε κώμα, κωματώδης)	στοίχος (στοιχημένος, στοίχοι μαθητών)
κρητικός (κρητικές μαντινάδες)	σωρός (σωρός από τούβλα)
κριτικός (κριτική ανάλυση, κρίση, άκριτος κτλ.)	σορός (η σορός του νεκρού)
λιμός (λιμός :πείνα, λιμασμένος)	τείχος (το κάστρο, απόρθητα τείχη)
λοιμός (λοιμός : αρρώστια, λοιμώδης νόσος)	τοίχος (άσπρος τοίχος)
λύρα (λυράρης, λυρικός)	φύλο (αρσενικό φύλο)
λίρα (λίρα αγγλική)	φύλλο (φύλλο δένδρου)
λιτός (λιτός : απλός στην εμφάνιση)	χορικός (αυτός που ανήκει στο χορό)
λυτός (λυτός : λυμένος, άλυτος)	χωρικός (ο κάτοικος του χωριού)
(ο) όρος (υπό τον όρο, συμφωνία)	ψηλή (ψηλή κορυφή)
(το) όρος (βουνό, ορειβάτης)	ψιλή (ψιλή βροχή, ψιλικά)
	ακόλλητος (όχι κολλημένος)

3.1.4. Γλωσσικές Ασκήσεις**Συνώνυμα- Αντώνυμα- Παράγωγα- Ομόρριζα**

1. Προσπαθήστε να δώσετε συνώνυμα ή ισοδύναμες εκφράσεις και αντώνυμα

	Συνώνυμα	Αντώνυμα
Επώδυνος		
Ανέφικτος		
Νοητικές διεργασίες		
Ψυχική- διανοητική επαγρύπνιση		
Επαγρύπνιση		
Ληθαργική κατάσταση		
Απαγκίστρωση		
Συνειδησιακός έλεγχος		
Βιολογικές μονάδες- ηθικές οντότητες		
Μαζανθρωποίηση		

12. Με το β' συνθετικό των λέξεων που σας δίνονται να διατυπώσετε από μία παράγωγη λέξη με την οποία θα διαμορφώσετε ένα αντίστοιχο ονοματικό σύνολο:

	Παράγωγη λέξη	Ονοματικό σύνολο
Υποστήριξη		
Αποφυλάκιση		
Συμπέρασμα		
Παράδειγμα		
Περίπτωση		
Διασφάλιση		

13. Να δώσετε ένα αντώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις και κατόπιν να σχηματίσετε μία πρόταση με το κάθε αντώνυμο :

- **Παράτολμο**.....
...
- **Εξαίρεση**.....
.....
- **Σπάνιο**.....
.....
- **Κλυδωνίζεται**.....
.....
- **Πεισματικές**.....
.....

Υπηρετεί..... Καθηγητής στη Μέση εκπαίδευση.

Ο Νίκος έδωσε τη λύση..... από μηχανής θεός.

Δουλεύει Είλωτας.

Μικρό παιδί και μιλούσε..... μεγάλος!

Ορθογραφία

1. Να βρείτε και να διορθώσετε τα ορθογραφικά λάθη που υπάρχουν στο απόσπασμα.

Οι κίνδυνοι από τη ραδιενέργεια έχουν καθαρά οικολογικό χαρακτήρα και δρουν σε ένα ευρύτατο φάσμα, τόσο από την άποψη του χώρου, όσο και από εκείνη του χρόνου. Τόσο τα πηρυνικά εργοστάσια, όσο και οι πηρυνικές στρατιωτικές βάσεις εκπέμπουν ραδιενεργές ουσίες που μολύνουν το περιβάλλον και επιρεάζουν όλους τους ζωντανούς οργανισμούς, χωρίς να εξερούν βαίβια τον άνθρωπο. Οι επιρροές αυτές δεν είναι άμεσες αλλά σταδιακές. Με την πάροδο του χρόνου συσσωρεύονται σε όλο και πιο επικίνδυνα επίπεδα. Στα πλαίσια του ανθρώπινου οργανισμού οι ραδιενεργές ουσίες προσβάλλουν το εσωτερικό περιβάλλον με πολυκύκλιες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες.

Κεφάλαιο 4

Κριτήρια αξιολόγησης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης - Τα γλωσσικά ιδιώματα των νέων

Όπως οι νέοι κάθε εποχής έτσι και οι σημερινοί έχουν το δικό τους τρόπο έκφρασης. Μια γλώσσα ιδιόμορφη, ακαταλαβίστικη για τους μεγάλους, ρευστή (αφού μεταλλάσσεται διαρκώς ενστερνιζόμενη καινούρια αυθαίρετα γλωσσικά ευρήματα και νεολογισμούς), τολμηρή, έως και υβριστική στα αυτιά των συντηρητικότερων αμύητων, που γίνεται συχνά θέμα δημόσιας συζήτησης. Μια συζήτηση που ανοίγει παλιές πληγές (το γλωσσικό πρόβλημα) και τρέφει κινδυνολογίες (η γλώσσα μας απειλείται!). Πόσο πραγματικά απειλείται; Ή μάλλον, ποια είναι αυτή η πολυσυζητημένη γλώσσα των νέων; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της, ο χώρος της, η διάρκεια ζωής της;

Η σημερινή νεολαία, ζώντας από τα τέλη της δεκαετίας του '80 στον αστερισμό των προτύπων που επιβάλλουν το ραδιόφωνο, η τηλεόραση και τα περιοδικά ποικίλης ύλης, καταρχήν υιοθετεί έναν αποσπασματικό τρόπο ομιλίας, γεμάτο με ξενόγλωσσες εκφράσεις και εκείνη την εφηβική προκλητικότητα και διάθεση για αμφισβήτηση των «κατεστημένων» του κόσμου των μεγάλων. «Αργκό light» θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε, ακολουθώντας το πνεύμα των καιρών, τη μοντέρνα γλώσσα που ακούγεται στα στέκια του νεαρόκοσμου της Αθήνας. Το νέο κώδικα επικοινωνίας των

δεκαπεντάρηδων και άνω. Έναν κώδικα με ιδιαίτερο πνεύμα και ρυθμό, που ακούγεται ανάμεσα στις συντροφικές στα μπαρ, στις καφετέριες, στο σχολείο.

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της γλώσσας είναι ότι μοιάζει πολύ με μια σημερινή εξυπνακίστικη διαφήμιση. Λογικό, αφού υποκύπτει κι αυτή στους όρους του μάρκετινγκ, αφού ακολουθεί τους νόμους της αγοράς, όπως και άλλα εκφραστικά μέσα μας. Δηλαδή, αποκτά μια πιο απλή και ταυτόχρονα πιο καρικατουρίστικη διάσταση, με στόχο τον εντυπωσιασμό. Άλλο χαρακτηριστικό της είναι ο γρήγορος ρυθμός, που επιταχύνεται με κομμένες λέξεις και, κυρίως, με την απάλειψη των προθέσεων, των άρθρων και των πολλών επιθετικών προσδιορισμών. Συχνή είναι η χρήση αγγλικών λέξεων. Άμεση είναι άλλωστε η σχέση της αγγλικής γλώσσας με τη ροκ και τα άλλα είδη της μοντέρνας μουσικής. Τελευταία οι νέοι, πολύ συχνά μάλιστα, βάζουν στο λεξιλόγιό τους και γαλλικές εκφράσεις, οι οποίες δίνουν την εικόνα ενός ατόμου κοσμοπολίτικου, και με πολλές γνώσεις για τα πράγματα. Στοιχείο που παρουσιάζει έκδηλα τη διάθεση τους να επιδειχθούν. Από την άλλη, στην προσπάθειά τους να αποστασιοποιηθούν από τα τεκταινόμενα, υιοθετούν έναν ειρωνικό τόνο (άλλο ευδιάκριτο χαρακτηριστικό του σημερινού κώδικα επικοινωνίας) και ένα «δύστροπο» πνεύμα.

Ένα σημαντικό επίσης χαρακτηριστικό είναι η πολλαπλότητά της. Ενδεικτικό στοιχείο είναι ότι οι τρόποι «συναισθηματικής» έκφρασης διαφοροποιούνται ανάλογα με τις συνοικίες και τις περιοχές της Αθήνας. Τα παιδιά των βορείων προαστίων μιλούν εντελώς διαφορετικά από εκείνα των νότιων και δυτικών περιοχών του λεκανοπεδίου. Υπάρχουν διαφορετικές εκφράσεις - κλισέ ανάλογα με την περιοχή. Αυτό, άλλωστε, αποτυπώνεται και στον τρόπο συμπεριφοράς. Τα παιδιά των βορείων προαστίων είναι πιο “ανοιχτά” στον τρόπο ζωής και τις επιταγές που καθορίζει η τηλεόραση και το μοντέρνο life-style».

Ποιος χώρος ευνοεί περισσότερο αυτό τον ιδιότυπο τρόπο επικοινωνίας; Οι χώροι όπου διασκεδάζουν. Μπορεί σε ένα νάιτ κλαμπ ή σε μια ντισκοτέκ να δεις έναν νεαρό να χρησιμοποιεί άγνωστες για τον πολύ κόσμο εκφράσεις ή λέξεις που τις ακούμε κυρίως στην τηλεόραση ή τις διαβάζουμε στα περιοδικά. Το ίδιο παιδί όμως την άλλη ημέρα, όταν το συναντήσεις στο λεωφορείο ή στο σχολείο, θα μιλά εντελώς φυσιολογικά. Αυτός ο τρόπος ομιλίας αρχίζει και τελειώνει με τους φίλους μέσα στην παρέα. Γι’ αυτό κι είναι πολύ άμεσος

Η κρεολή αυτή γλώσσα (ανάμιξη ελληνικών με αγγλικές λέξεις κυρίως), όπως τη χαρακτηρίζει ο καθηγητής Γλωσσολογίας κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης, έχει τεχνητό

χαρακτήρα καθώς είναι αποκύημα των Μ.Μ.Ε. «Στο παρελθόν όλες οι συνθηματικές γλώσσες ήταν ιδιαίτερα επικοινωνιακές και δημιουργούνταν μέσα στην παρέα, καθώς ο φυσικός τους χώρος ήταν η ομάδα. Παρά την αμεσότητα, σήμερα οι νέοι μιλάνε μεταξύ τους με γλωσσική επίδειξη που ενέχει έντονο το στοιχείο της ειρωνείας. Εδώ έχουμε την ειρωνεία για την ειρωνεία, και φυσικά αυτός ο τρόπος έκφρασης είναι προϊόν μιμητισμού» υπογραμμίζει ο κ. Μπαμπινιώτης.

Ακόμη, ο τρόπος έκφρασης των σημερινών νέων, σε αντίθεση με άλλες εποχές, μέσω του σαρκασμού και της ειρωνείας προς όσα «απαραβίαστα» και δεδομένα σέβεται η κοινή γλώσσα, αμφισβητεί την πολιτιστική κυριαρχία της. Ωστόσο, η γλώσσα αυτή δεν περιέχει αμφισβητήσεις κοινωνικών ή και πολιτικών κατεστημένων. Και αυτό γιατί επηρεάζεται πολύ από τα καταναλωτικά πρότυπα - το δείχνει άλλωστε και η συνεχής ανανέωσή της με καινούριες λέξεις της μόδας, κάτι που την εμποδίζει να αποστασιοποιηθεί από τον επιβαλλόμενο σύγχρονο τρόπο ζωής. Και βέβαια η χρήση του καινούριου αυτού τρόπου έκφρασης δεν είναι απόρροια μιας ενσυνείδητης αλλαγής του τρόπου ζωής. Η έλλειψη ιδεολογικού περιεχομένου στη χρήση της γλώσσας είναι άμεση συνέπεια της απουσίας ιδεολογίας. Όμως, τα παιδιά, χωρίς να έχουν βρει τις δικές τους αληθινές αξίες της ζωής, έχουν την ψευδαίσθηση ότι μιλώντας «κάπως διαφορετικά» αλλάζουν και τα δεδομένα πρότυπα ζωής.

Απ' την άλλη, η γενικότερη κρίση του εκπαιδευτικού συστήματος και των αξιών της εκπαίδευσης έχει επιδράσει αρνητικά στην αξία που έχει η γλώσσα και η λογοτεχνία στη συνείδηση των μαθητών, με συνέπεια και οι επιδιώξεις τους απέναντι σ' αυτά τα μαθήματα να έχουν υποβαθμιστεί. Οι σημερινοί νέοι ζουν σαν μεγάλοι, όσον αφορά τις σχέσεις τους και τις ασχολίες τους (π.χ. ελεύθερος έρωτας, νυχτερινή ζωή, διακοπές, αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες κ.λ.π.), παρόλο που δεν έχουν την οικονομική αυτόρκεια. Έτσι δεν «προλαβαίνουν» να υπάρξουν μαθητές. Η ψυχαγωγία τους, άλλωστε, δεν περιλαμβάνει αγωγή λόγου. Βλέπουν τηλεόραση, κάνουν κλάμπινγκ, πάνε στην πιτσαρία. «Όταν υποχωρεί ο Παλαμάς, ο Σολωμός, ο Ελύτης, εύλογο είναι» όπως υπογραμμίζει ο κ. Μπαμπινιώτης, «να βρίσκει εύφορο έδαφος ο φτηνός τρόπος ζωής και σκέψης».

Αυτές, όμως, οι μορφές επικοινωνίας δεν επηρεάζουν την ελληνική γλώσσα σε ένα βαθμό που θα είχε γλωσσικό ενδιαφέρον ή θα ενέπνεε ανησυχίες. «Εάν όλα αυτά δεν προβάλλονταν από την τηλεόραση και τα περιοδικά, θα είχαν σβήσει τελείως», παραδέχεται ο κ. Μπαμπινιώτης.

(διασκευασμένο άρθρο του Α. Λακασά, από την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)

Θέματα:

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου (120-130 λέξεις).

B1. «Οι σημερινοί νέοι ζουν σαν μεγάλοι, όσον αφορά τις σχέσεις τους και τις ασχολίες τους (π.χ. ελεύθερος έρωτας, νυχτερινή ζωή, διακοπές, αυτοκίνητα, μοτοσικλέτες κ.λ.π.), παρόλο που δεν έχουν την οικονομική αυτάρκεια. Έτσι δεν «προλαβαίνουν» να υπάρξουν μαθητές»: να αναπτύξετε με κριτικό τρόπο σε μία παράγραφο το περιεχόμενο της παραπάνω διαπίστωσης.

B2. Να βρείτε λέξεις /φράσεις που αποκαλύπτουν την οπτική γωνία του αρθρογράφου.

B3. Στην πρώτη παράγραφο ο αρθρογράφος θέτει ορισμένα ερωτήματα. Τι εξυπηρετεί η χρήση τους;

B4.

α. Να βρείτε δύο λέξεις από την πρώτη παράγραφο, οι οποίες χρησιμοποιούνται συνυποδηλωτικά.

β. αποστασιοποιούμαι, νεολογισμός: να χρησιμοποιήσετε τις παραπάνω λέξεις σε δικές σας προτάσεις, ώστε να φαίνεται καθαρά η σημασία τους.

Γ.

α) Πού οφείλονται οι παραβιάσεις των γλωσσικών κανόνων από τους νέους;

β) Πιστεύετε πως η νεανική ιδιόλεκτος είναι κατώτερης ποιότητας γλωσσικός κώδικας, όπως ισχυρίζονται μερικοί; Στα παραπάνω ερωτήματα, που σας θέτει ένας δημοσιογράφος, καλείστε να απαντήσετε στο πλαίσιο αφιερώματος μιας εφημερίδας για τη «γλώσσα» των σημερινών νέων. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου (400 λέξεις).

Βιβλιογραφία

1. Άρθρα δημοσιευμένα στην *Καθημερινή*, *Το Βήμα*, την *Ημερησία*.
2. Άρθρα δημοσιευμένα στο διαδίκτυο.
3. “Εισαγωγή στην ψυχανάλυση”, Σίγκμουντ Φρόιντ, εκδ. Επίκαιρος, Αθήνα 1996
4. “Έκφραση- έκθεση για την Γ λυκείου”, Χρήστος Σάρρας, εκδ. Ελληνοεκδοτική, Αθήνα 2009
5. “Έκφραση- έκθεση” Μπατζίνας-Λούλος, εκδ. Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2001.
1. “Κριτική διεπιστημονικότητα 4: κοινωνικές διακρίσεις” συλλογικό έργο, εκδ. Νήσος, Αθήνα 2011.
6. “Πρακτική φιλοσοφία”, Ευάγγελος Παπανούτσος, εκδ. Νόηση, Αθήνα 2008
7. “Πως βλέπω τον κόσμο”, Άλμπερτ Αϊνστάιν, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 1995
2. “Το μέλλον του ευρωπαϊκού πολιτισμού”, Αλμπέρ Καμύ, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2015.
8. “Ο σύγχρονος άνθρωπος” Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, εκδ. Εκδόσεις των φίλων, 2004
9. “Χώροι του ανθρώπου”, Κορνήλιος Καστοριάδης, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 2007

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ & ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ε. ΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ασπασίας 76-78, Χολαργός Τηλ. 210 6512099

e-mail: stogiannis@stogiannis.edu.gr

www.stogiannis.edu.gr

